

Asutaja ootused Sihtasutusele Eesti Ajaloomuuseum

❖ Sissejuhatus

Riigi kui asutaja ootused Sihtasutusele Eesti Ajaloomuuseum (edaspidi *sihtasutus*) tulenevad strateegiast „Eesti 2035“, „Kultuuri arengukavast 2021–2030“, Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu ICOM muuseumide eetikakoodeksist ning muuseumiseadusest. Ootused on kooskõlas sihtasutuse põhikirjaga.

Eesti Vabariik, asutajaõiguste teostajana Kultuuriministeerium, seab sihtasutusele kolm peamist eesmärki:

- tagada riigile kuuluva muuseumikogu pikaajaline säilimine, arendamine, uurimine ning vahendamine;
- järgida sotsiaalse vastutuse põhimõtteid ning head juhtimistava;
- tagada muuseumi jätkusuutlik majandustegevus.

Eesmärgid ja põhimõtted on allpool teemade lõikes lahti kirjutatud. Asutaja ootuste täitmise eest vastutavad sihtasutuse nõukogu ja juhatus. Täitmise seire toimub igal aastal perioodil veebruar–märts, st enne majandusaasta aruande kinnitamist sihtasutuse nõukogus. Asutaja ootusi uuendatakse vajaduse korral.

❖ Riigi osalemise põhjus sihtasutuse asutamisel

Riik asutas 21.01.2019 Sihtasutuse Eesti Ajaloomuuseum, et tagada sihtasutuse avaliku funktsiooni täitmine, milleks on Eesti rahva, maa ja riigi ajaloo ning teatri, muusika ja filmiga seotud kultuuripärandi kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine hariduslikel, teaduslikel ja elamuslikel eesmärkidel. Riigile kuuluvasse muuseumikogusse, mida sihtasutus kasutab halduslepingu alusel, kuulub väärtuslik osa Eesti kultuuripärandist, mille hoidmine ja arendamine on avalik huvi.

❖ Strateegilised valdkondlikud eesmärgid

Sihtasutuse eesmärkide täitmist jälgitakse järgmiste võtmeindikaatorite¹ alusel:

- 1) külastajate rahulolu;
- 2) töötajate rahulolu;
- 3) uurimisprojektide arv aastas.

Täpsemad valdkonnapõhised ootused Sihtasutusele Eesti Ajaloomuuseum on järgmised:

1. **Olla Eesti ajaloo, riikluse, muusika-, teatri- ja filmivaldkonna uurimise ja valdkonna teadustulemuste populariseerimise ning pärandi taaskasutamise eestvedaja, sh tehes koostööd teadusasutuste ning muusika-, teatri- ja filmivaldkonna asutuste ja organisatsioonidega.**

Tulemusindikaatorid:

- 1.1. Näituste sisuloome
- 1.2. Teadurite osalus teadusasutuste (ülikoolid, instituudid) uurimisprojektides
- 1.3. Loov- ja koostööprojektide arv teatri-, muusika- ja filmivaldkonna asutuste ja organisatsioonidega
- 1.4. Teaduspublikatsioonide arv aastas teadustöötaja kohta
- 1.5. Muuseumi teadustööd populariseerivate eestikeelsete publikatsioonide arv
- 1.6. Muuseumi kogudel põhinevate akadeemiliste uurimistöödega seotud (kaas)juhendamised ja konsultatsioonid

2. **Hoida kogumispõhimõtted ajakohased ja täiendada muuseumikogu järjepidevalt kogumispõhimõtete alusel.**

Tulemusindikaatorid:

- 2.1. Uute museaalide vastavus kehtivatele kogumispõhimõtetele
- 2.2. Muuseumikogu täiendamise otsuste põhjendatus

¹ Vt kõigi indikaatorite metoodikat ning baas- ja sihttasemeid lisas 1.

3. Säilitada muuseumikogu turvalistes ja stabiilsetes tingimustes.

Tulemusindikaatorid:

- 3.1. Nõuetekohast säilitamist tagava hoidlapinna osakaal hoidlate kogupinnast
- 3.2. Rahuldava füüsilise seisukorraga museaalide osakaal museaalide koguarvust

4. Võimaldada huvilistele ligipääs muuseumikogule.

Tulemusindikaatorid:

- 4.1. Teenindatud muuseumiuurijate arv aastas
- 4.2. Foto- ja dokumendikogu kättesaadavus

5. Pakkuda muuseumi missioonist, kogust ja teemadest lähtuvat unikaalset ja inspireerivat näituseprogrammi ja sellega seotud haridustegevusi kogu elukaare ulatuses. Olla esimene eelistus Eesti ajaloo ja riiklusest huvitatud Eestit külastavatele turistidele.

Tulemusindikaatorid:

- 5.1. Muuseumi külastajate arv aastas, sh piletiga külastajate arv
- 5.2. Haridustegevustes osalejate rahulolu pakutud tegevustega
- 5.3. Aasta jooksul haridustegevustest osa saanud laste ja noorte arv
- 5.4. Aasta jooksul haridustegevustest osa saanud täiskasvanute arv
- 5.5. Välisturistide arv aastas

6. Tagada muuseumikogusse kuuluvate autoriõigustest vabade teoste digikujutiste vabakasutus.

Tulemusindikaatorid:

- 6.1. MulS-is on määratud õiged litsentsid
- 6.2. Muuseumi veebilehel on vabakasutuse kohta asjakohane selgitus

7. Hoida muuseumi näitused külastajatele avatud vähemalt ühes filiaalis kuuel päeval nädalas ja teistes filiaalides vähemalt viiel päeval nädalas, sh nädalavahetustel ja üldjuhul ka riigipühadel, ning vähemalt suvehooajal ühes filiaalis iga nädal vähemalt ühel tööpäeval kauem kui kella 18.00-ni.

Tulemusindikaator:

- 7.1. Muuseumi lahtiolekuajad

8. Lähtuda kõigi teenuste pakkumisel ligipääsetavuse ja universaalsisaini põhimõtetest arvestamaks kasutajate vajadustega kogu nende elukaare ulatuses: lapsed, eakad, erivajadusega inimesed, lapsevanemad, ajutise tegevuspiiranguga inimesed, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed ja kõik teised. Analüüsida teenuseid nn suutlikkussurve ja kogemuse terviklikkusest lähtudes: st millist võimekust või suutlikkust iga konkreetne teenus kasutajalt igas üksikus kasutusetapis nõuab ning kuidas on võimalik teenust kõigile kasutajasõbralikumaks muuta või alternatiive pakkuda. Suuremaid investeeringuid nõudvate muudatuste puhul koostada tegevuskava.

Tulemusindikaator:

- 8.1. Enesehindamine kõigi teenuste lõikes, tegevuskava koostamine puuduste likvideerimiseks ja selle täitmine

9. Vähendada muuseumi keskkonnajalajälge.

Tulemusindikaatorid:

- 9.1. Elektri- ja soojusenergia kasutus aastas
- 9.2. Vee kasutus aastas
- 9.3. Jäätmete liigiti kogumine
- 9.4. Keskkonnahoidlike hangete osakaal kõigist hangetest aastas
- 9.5. „Rohelise muuseumi“ ja/või „Rohelise võtme“ märgise saamine/hoidmine

❖ Finantseesmärgid

Kasumi teenimine ei ole sihtasutuste tegevuseesmärk. Vaatamata sellele on vaja jälgida, et sihtasutus tegutseks oma eesmärkide saavutamisel neile eraldatud rahaliste vahenditega võimalikult kulutõhusalt.

Võtmeindikaatorid on järgmised:

- 1) majandustegevusest laekuva tulu osakaal kogutulust (v.a investeeringutoetused ja RKAS);
- 2) lühiajaliste võlgnevuste kattekordaja.

Strateegiliste valdkondlike eesmärkide saavutamist ja tegevuse jätkusuutlikkust peavad toetama järgmised finantseesmärgid ja põhimõtted:

1. Tõhusus ja jätkusuutlikkus

- a. majandustegevus peab toimuma ressursisäästlikult;
- b. keskpikas ajahorisondis (4 a) ei tohi kulude kasv (ilma amortisatsioonita) ületada tulude kasvu.

2. Investeeringupoliitika

- a. sihtasutuse põhitegevuse arendusliku iseloomuga investeeringuid tehakse lähtudes nõukogu otsusest ning need kaetakse üldjuhul sihtasutuse majandustegevusest laekunud tulust ja avalikest siseriiklikest ja välisvahendite taotlusvoorudest;
- b. kõik plaanitavad investeeringud peavad olema põhjalikult läbi analüüsitud ning kaasnevad riskid tuvastatud ja arvesse võetud;
- c. arendustegevuste investeeringuotsuste ettevalmistamisel ja alternatiivide analüüsil lähtutakse põhimõttest, et arendusprojekt peab olema jätkusuutlik ja tasuv, st mitte suurendama sihtasutuse püsikulusid määral, mida projekti tulud ei suuda katta;
- d. uute hoonete ehitamisele eelistatakse olemasolevate hoonete (eelkõige mälestiste) renoveerimist.

3. Sihtasutuse eelarve kavandamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et riigi toetust kasutatakse esmajärjekorras asutaja ootuste lisas 1 loetletud baasteenuste osutamiseks ja asutaja ootuste dokumendis nimetatud strateegiliste valdkondlike eesmärkide saavutamiseks. Lisateenused on teenused, mille osutamine ei ole sihtasutuse põhitegevus. St et sihtasutus võib, aga ei pea neid pakkuma. Muuseumiseaduse (§ 20 lg 2) kohaselt ei tohi lisateenused takistada põhiülesannete täitmist, need peavad olema isetasuvad (soovituslikult kasumlikud) ning nende osutamise otsesteks kuludeks ei või kasutada riigi tegevustoetust.

❖ Juhtimiskvaliteedi eesmärgid

Eesmärk on, et sihtasutuse juhtimise ja teenuste kvaliteet tõuseks ning maksumaksja raha on seeläbi tõhusalt kasutatud. Oluline on juhatuse ja nõukogu liikmete kompetentsipõhine valimine (esindatud on sisutegevuse, juhtimise, finants, õiguse jm asjakohased kompetentsid), liikmete vastastikune hea koostöö ning tõhus toimimine.

1. Sihtasutus on töötajaid ja koostööpartnereid väärtustav, paindlik, efektiivselt majandatud kaasaegne organisatsioon, mis rakendab sobivat **juhtimissüsteemi** ja **hindab** regulaarselt selle toimimist (nt CAF-mudel, hindamine siseauditite abil jms).
2. Selleks toimub muuhulgas:
 - 2.1. kord aastas **nõukogu esimehe koostöövestlus** juhatuse liikmega;
 - 2.2. vähemalt kord kahe aasta jooksul **nõukogude liikmete enesehindamine** ning **juhatuse liige annab tagasisidet nõukogu liikmete tööle**².
3. Sihtasutus lähtub andmete töötlemisel ning infosüsteemide pidamisel, kasutamisel ja arendamisel **avaliku sektori infoturbe nõuetest**³ ning **Kultuuriministeeriumi haldusala IKT teenuste korraldamise põhimõtetest**⁴.
Tulemusindikaator: küberhügieeni koolituse (digitesti) läbinud töötajate osakaal aastas kõikidest asutuse töötajatest, kellele test saadeti.
4. Juhatuse liikmele **tulemustasu maksmine on seotud mh asutaja ootuste täitmisega** (on sõlmitud tulemusleping või kokkulepe fikseeritud muul moel).

² Korraldab Kultuuriministeerium.

³ <https://eits.ria.ee/>

⁴ Heaks kiidetud Kultuuriministeeriumi IT nõukogu 31.10.2022 koosolekul.